

Studentská stávka v listopadu 1968 na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy

Výkřik marný i zoufalý

Když jsme se začátkem října 1968 scházeli ve třetím ročníku studia, byli jsme zvláštním způsobem povznesení, ale i „schlíplí“, naděje střídala beznaděj a prázdná místa kolegů, kteří zatím ještě legálně pobývali na západních univerzitách, nám dodávala jak inspiraci, tak přinejmenším důvod k zamyšlení.

Byl říjen, ještě teplý a slunný, a my jsme se radovali z toho, že ruská okupační vojska opustila Prahu a stáhla se do posádek v Milovicích, Mladé Boleslavi či Turnově. Vlastně se pořád mluvilo jen o tom, jak to bude dál, a předpovědi oscilovaly mezi nadějným Finskem a zoufalým výhledem estonským. Zatím však ještě panovaly zbytky svobody, tedy jen svobody projevu, a nikdo se nebál mluvit veřejně. Také rozhlas a televize, byť v jinotajích, byly ještě dosti k poslouchání. Stále ještě vycházely poměrně svobodné noviny.

Sovětská okupace a zbytečky svobody, vzpomínky na nej-svobodnější půlrok, který jsme v našem životě prožili, a současné realistické pohledy, jež nám zprostředkovávali zejména ti zkušenější, to vše ve směsi, kterou si míchal každý sám, ovlivňovalo pocity v říjnu 1968. Do toho pak přišla ratifikace smlouvy o dočasném pobytu sovětských vojsk Národním shromážděním ČSSR. Pokud si vzpomínám, jen čtyři stateční se vzepřeli a nehlasovali pro ni.

Měli jsme za sebou úžasný rok, jenž začal reakcí na zbití studentů ze Strahovských kolejí, kteří na podzim 1967 vyšli do ulic a směřovali k Hradu – zatím žádali především světlo. Světlo se totiž na Strahově často vypínalo a za těch okolností bylo dost těžké se učit. Průvod studentů byl brutálně rozprášen policií, tehdy tedy Sborem národní bezpečnosti. Tvrdost zásahu vyvolala protesty.

Na naší fakultě měla právě probíhat veřejná výroční schůze Československého svazu mládeže. Vzpomínám si, jak mě Martin Bojar, můj kolega z kroužku, vyzýval, abych šel na tu schůzi s ním. Byla připravena tehdejší fakulturní výborem ČSM a měla standardní průběh, jako zpráva o činnosti, zpráva pokladníka, zpráva zahraniční komise, zpráva revizní komise

a tak dál. A pořád nikdo ani slovo o tom, co hýbalo pražským studentstvem, o strahovských událostech.

Pak byla výzva k diskusi a k té se přihlásili mimo jiné Martin Bojar a Jiří Votava, pozdější docent neurologie se zaměřením na rehabilitaci. Oba vzrušeně popsali policejní násilí a požádali o schválení rezoluce žádající vyšetření celé věci. Myslím, že se k nim přidal i Pavel Kalvach. Přítomná delegace vedení fakulty (snad nějací proděkaní) z toho byla tak konsternovaná, že při vyhlášené přestávce odešla. Během přestávky byl sestaven návrh rezoluce a posléze byl přijat. Navíc byl zvolen zcela nový výbor fakulturní organizace ČSM, mimochodem s účastí Martina Bojara a Jiřího Votavy.

Zdálo se nám, že se věci dávají do pohybu. Když jsem však navštívil profesora Klika a žádal ho, abych jak o strahovských událostech, tak o posledním vývoji na fakultě mohl informovat kolegy před přednáškou z histologie, uctivě, ale rázně mě vypo-klonkoval. Navíc byl nově zvolený výbor ČSM rekonstruován, násilím do něj kooptování hodní a poslušní chlupci, kteří se již Strahovem nezabývali. Najednou vše vypadalo dost bezútešně.

Pak se ale o Vánocích začaly šířit zvěsti, že Antonín Novotný bude odvolán ze své funkce prvního tajemníka komunistické strany. Pořád se spekulovalo o jeho nástupci. Mnoho lidí sázelo na Černíka, někteří i na Císaře. A byl to Dubček, kdo byl začátkem ledna zvolen do funkce po Novotném. Nejdřív následovala nejasná naděje, že se stane něco pozitivního. Pak se koncem února objevilo pár článků v novinách od statečných novinářů, mezi nimi i článek zpochybňující sebevraždu Jana Masaryka od Ivana Svitáka. Bylo zřetelné, že se něco mění.

A potom už následovaly úžasné velké mítinky ve Slovanském domě a v Parku kultury, našlapané mladými lidmi. Na-

Euforie spolu s pocití většinové sounáležitosti vrcholila v srpnu 1968 a vydržela jen do pohřbu Jana Palacha

jednou tu byl pocit úžasné svobody: pocit čehosi, co jsme zatím neznali. Koncem března jsme demonstrovali na tehdejší Gorkého náměstí za to, aby se Čestmír Císař, populární ministr školství, stal prezidentem republiky.

Dne 4. dubna 1968 jsme v posluchárně Purkyňova ústavu zrušili fakulturní organizaci ČSM a konstituovali Akademickou radu studentů (ARS). V jejím výboru byli Jan Bauer, Martin Bojar, Martin Rydlo, Jirka Ston, Ivo Klár, Jan Silber a já. Čeněk Adamec byl naším zástupcem v Akademické radě pražských studentů (ARPS). Jan Bauer, tehdy v 5. ročníku, byl zvolen předsedou, mojí kompetencí byly nárazové akce, tedy demonstrace, majáles a další věci, které nezapadaly do kompetence jednotlivých tradičních komisí studijních, zahraničních či sociálních. A jaké to byly věci: svobodný první máj s necenzurovanými transparenty či majálesový průvod s položením základního kamene matematicko-fyzikální fakulty v Troji.

Celé jaro se neslo v duchu zakládání nových organizací, proběhla zakládající schůze sociálních demokratů na filozofické fa-

Příprava naší studentské stávky začátkem listopadu se již odehrávala v prostředí okrajování svobody tisku a postupné cenzury v televizi i rozhlasu. Týden po týdnu se situace měnila a přátelé starých pořádků zvedali hlavy. Najednou se shlukovali ti, kterým vývoj na jaře osmašedesátého roku buď osobně vadil, nebo je poslal na vedlejší kolej. Na poli Svazu československo-sovětského přátelství se začínali scházet skalní komunisti a zneklidňovali svým slovníkem, stejným, jaký se vyskytoval v takzvané Bílé knize, kterou tu rozdávali okupanti. Pokud vím, tak se sešli pěkně halasně v Lucerně. Přestože byli tehdy považováni za cosi marginálního, představovali zatím hrozbu, nejasně formulovanou, o to hroznější. A k tomu Rusové – už ne za humny, ale na dvorku...

Aktivnější byli v rámci univerzity na filozofické fakultě a na fakultě osvěty a novinářství, mimo univerzitu pak na Vysoké škole zemědělské v Suchdole a na Fakultě technické a jaderné fyziky ČVUT. Tam jsem se také poprvé potkal s těmi, kteří stávkou připravovali – s Lacem Mravcem z FTJF, Karlem Kovandou z VŠZ, poprvé jsem se tam setkal i s Josefem Zielenicem a Vác-

Blížili se Rusové – už nebyli za humny, ale na dvorku

kultě, nově byla založena organizace politických vězňů K 231, a pak už tu byla jen hrozba toho, že to skončí, hrozba, kterou jsme si reálně uvědomovali během nařízeného cvičení tak zvaných spojeneckých vojsk, jež skončilo v červenci. Ve vzduchu stále viselo, že vojska přijdou znovu, tentokrát ne na cvičení, ale proto, aby udělala konec naší svobodě. Přišla jedné noci na konci srpna a následovalo probuzení do reality, kterou jsme jen pomalu začínali respektovat.

lavem Trojanem. Na filozofii bylo aktivních studentů spousta, vzpomínám si především na Zdeňka Pince, Zdeňka Zbořila a na kolegy Touše a Kohnovou. Z teologické fakulty jsem okolo přípravy stávky poprvé potkal Miloše Rejchrtu a Dana Drápala.

Pro mě byla stávka nejvýznamnější nárazovou akcí, kterou jsem měl na starosti. Stávkovali jsme v největší posluchárně Purkyňova ústavu, nacpané studenty k prasknutí. V posluchárně probíhala trvalá diskuse, z magnetofonových pásků se pouštěly

Stávka byla *jednou z posledních* zoufalých akcí studentů

písničky, chodili za námi herci, režiséři. Dobře si vzpomínám na Evalda Schorma. A přidali se k nám i mnozí učitelé. Seděl tam s námi Jiří Schindler, Ctirad John, Radana a Jan Neuwirtovi (ti se pak po mnoha letech stali mými tchány), Jaroslav Šetka a mnozí další. Zcela na naší straně byl tehdejší děkan fakulty, profesor gynekologie a porodnictví Vojtěch Šnajd. Ostatně i proto byl po dalším roce děkanství zbaven a z fakulty vyhozen.

Celá stávka byla tedy permanentním mítinkem s mnoha rezolucemi, provoláními a zprávami z pražského ústředí ARPS. Odtud jsme také dostávali depeše o pohybu policie, tedy SNB (šikovným studentům techniky se dařilo monitorovat jejich vysílání). Ve vzduchu byly výhrůžky, že to s námi dopadne jako s maďarskými studenty v roce 1956. Podle zpráv, které jsme tehdy měli, jich byla řada deportována na Sibiř.

Listopad byl pošmurný, tma už po čtvrté hodině odpoledne, k tomu citelná úzkost z toho, že Rusové z Milovic či Boleslavi mohou být kdykoli během chvíle v Praze. Protestovali jsme, stávkovali a přitom jsme věděli, že jde o marný protest, o výkřik, jenž má více symbolický charakter než naději na úspěch. Snad také proto to pak s námi, kteří jsme studovali či působili na fakultách mezi roky 1967 a 1971, měli složitější. Konformisté se samozřejmě začali vynořovat i v našem ročníku, ale bylo jich tehdy ještě relativně málo.

Listopadová stávka před čtyřiceti lety tak byla spíš jen jednou z posledních zoufalých akcí studentů. Akcí, jejíž úspěch nemohl přijít. Činem, jehož zdrojem bylo zoufalství i naivita, ale nejen to: byla to také potřeba udělat nějaké gesto, vydat poselství nám samým a našemu okolí, těm, kteří i za hranicemi byli s námi i kdo již byli proti nám. Euforie ještě trvala, spolu s pocity větší sounáležitosti. Vydržela do pohřbu Jana Palacha a k vítěznému březnovému hokejovému zápasu se Sovětským svazem, pak už Gustav Husák vystřídal Alexandra Dubčeka a naše země, země, na kterou jsme začali být pyšní, kterou jsme začali milovat i obdivovat, země našeho mládí i naděje se pomalu začala ztrácet. Postupně ji opanovávali šedí straničtí aparátčící i jejich cyničtí přísluhovači, pragmatičtí technokraté, a úspěch slavili také ti, kteří do té doby byli hráči nižších ligových soutěží, podivíni, někdy i galerka. To však je již jiná kapitola, o níž jsme v listopadu 1968 ještě moc nevěděli.

P. S.: Teď je nám trochu přes šedesát, listopad před čtyřiceti lety je strašně vzdálený. Jan Bauer byl úspěšným onkologem, teď snad pracuje ve firmě, která distribuuje cytostatika. Jan Silber je primářem chirurgie v Rakovníku, Ivo Klár psychiatrem, nyní ve stejné nemocnici jako já. Martin Bojar je docentem neurologie a přednostou neurologické kliniky, předtím byl děkanem 2. lékařské fakulty. Jiří Ston emigroval do Švýcarska a myslím, že pracuje v Lausanne. Čeněk Adamec je primářem na ARO v Prachaticích. O Martinovi Rydlovi nevím, slyšel jsem, že pracoval někde v Ostravě. ■

Prof. MUDr. Michal Anděl, CSc.

(*1946 v Praze) se vyučil chemikem v neratovické Spolaně, protože jako syn politického vězně nemohl studovat střední školu. V letech 1964–1966 pracoval jako sanitář v pražské Thomayerově nemocnici a současně studoval večerní střední školu pro pracující. Po maturitě v roce 1966 byl přijat na Fakultu všeobecného lékařství Univerzity Karlovy. V letech 1972–74 působil jako sekundární lékař v nemocnicích v Mělníku a v Kralupech nad Vltavou, poté se v pražském IKEMu specializoval na vědecký výzkum v oboru metabolismu a výživy. V letech 1981–1990 vedl Jednotku intenzivní metabolické péče I. interní výzkumné základny IKEM. Od roku 1990 je přednostou II. interní kliniky 3. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, je také vedoucím Oddělení výživy Centra preventivního lékařství. V letech 1997–2003 zastával post děkana 3. LF UK, nyní je zde proděkanem pro vědu a výzkum. Je autorem stovek odborných statí a publikací ceněných v České republice i v zahraničí.

Foto: Petr Šolár